

YOZMA ISH TURLARINING O`ZIGA XOS JIHATLARI.

Ro'ziyeva Madina

Termiz Davlat Universiteti o'zbek tili fakulteti 4-kurs talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada yozma ish turlarining tahlili va ularning o'ziga xos jihatlari ko'rib chiqiladi. Yozma ishlarning samaradorligi va ularning ilmiy, o'quv hamda kasbiy yo'nalishlarda qo'llanilishi muhokama qilinadi. Turli metodlar asosida yozma ishlarning tuzilishi va baholash mezonlari o'rganiladi.

Kalit so'zlar: yozma ish, ilmiy maqola, esse, kurs ishi, dissertatsiya, yozish metodikasi, baholash mezonlari.

Yozma ishlar ta'lim jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi. Ular o'quvchilarning fikrlash qobiliyatini rivojlantirish, izlanish olib borish va mantiqiy xulosalar chiqarish imkoniyatini beradi. Yozma ishlarning turi va shakllari turlicha bo'lib, har biri o'ziga xos metodika asosida amalga oshiriladi. Ushbu maqolada yozma ishlarning o'ziga xos jihatlari va ularning turlari atroflicha tahlil qilinadi.

Yozma ishlar inson tafakkurini rivojlantirish, bilimlarni tartibga solish va muloqotni takomillashtirish uchun muhim vositadir. Ular turli sohalarida qo'llanilib, aniq maqsad va talablar asosida shakllanadi. Quyida yozma ishlarning asosiy turlari va ularning xususiyatlari batafsil yoritiladi.

Tadqiqot va ilmiy yozma ishlar

Ilmiy va tadqiqot yozma ishlar dalillarga asoslanib, muayyan mavzuni chuqur tahlil qilishni talab etadi. Bunday ishlar, asosan, ilmiy doiralar, oliy ta'lim muassasalari va tadqiqot institutlarida ishlatiladi.

Ilmiy maqolalar

- Muayyan mavzu yoki hodisa haqida ilmiy jihatdan asoslangan fikr yuritiladi.
- Manbalar va dalillar keltiriladi.
- Ilmiy uslub va rasmiy yozish qoidalariga rioya qilinadi.
- Jurnallarda yoki konferensiya to'plamlarida chop etish uchun tayyorlanadi.

Tadqiqot hisobotlari

- O'tkazilgan eksperiment yoki tadqiqot natijalari asosida yoziladi.
- Statistika, grafiklar va tahlillar keltiriladi.
- Yangi ilmiy xulosalar chiqariladi.

Monografiyalar

- Keng qamrovli ilmiy tadqiqot ishlaridan iborat.
- Biror mavzu bo'yicha batafsil va chuqur ma'lumot beradi.
- Ko'pincha doktorlik darajasiga ega tadqiqotchilar tomonidan yoziladi.

Ta'lim va akademik yozma ishlar

Bu turdagi yozma ishlar o'quv jarayonida talabalar va o'quvchilar tomonidan bajariladi. Ular ma'lum bilimlarni o'zlashtirish darajasini baholashga xizmat qiladi.

Kurs ishi

- Talabaning aniq bir mavzu bo'yicha chuqur tahlil va tadqiqot olib borishini talab qiladi.

- Muayyan ilmiy rahbar tomonidan nazorat qilinadi.

- Nazariy va amaliy qismdan iborat bo'ladi.

Diplom ishi

- Oliygo'zni bitirayotgan talabalar tomonidan yoziladi.

- Ilmiy va amaliy muammolarni o'rganish va ularga yechim topishga qaratilgan.

- Tegishli ilmiy rahbar boshchiligida tayyorlanadi.

- Himoya jarayonida talabalar o'z ilmiy xulosalarini asoslab berishlari lozim.

Referat

- Muayyan mavzu bo'yicha tayyorlanadi va muallifning o'z fikrini ifodalashini talab qiladi.

- Asosiy ma'lumotlar to'planadi va tizimlashtiriladi.

- Ko'pincha o'quv jarayonida mustaqil ta'lim vositasi sifatida qo'llaniladi.

Baholash va imtihon yozma ishlari

Bu turdagi yozma ishlar o'quvchilarning bilim darajasini aniqlash va tahlil qilish uchun ishlatiladi.

Insho

- Badiiy yoki ilmiy yo'nalishda yozilishi mumkin.

- Muallif o'z fikrlarini erkin bayon qilishi kerak.

- Uslub va janrga qarab tahliliy, taqqoslovchi yoki izohlovchi bo'lishi mumkin.

Test topshiriqlari

- Yopiq (javob variantlari bilan) yoki ochiq (erkin javob) shaklda tuziladi.

- Muayyan fan yoki mavzu bo'yicha bilimlarni tekshirish uchun ishlatiladi.

Esse

- Muallifning subyektiv fikri asosida yoziladi.

- Erkin uslubda yozilgan bo'lishi mumkin.

- Tanqidiy tahlil va ijodiy yondashuv talab etiladi.

Amaliy yozma ishlar

Bu turdagi yozma ishlar ish faoliyatida, tashkilotlarda va rasmiy jarayonlarda qo'llaniladi.

Hisobotlar

- Ish jarayoni, loyiha yoki tadqiqot natijalari haqida tuziladi.

- To'g'ri va aniq tahliliy yondashuv talab etiladi.

Protokollar

- Yig'ilish yoki tadbir natijalari haqida rasmiy yozma hujjat sifatida tayyorlanadi.

- Rasmiy va aniqlik talab qiluvchi hujjatlardan biri hisoblanadi.

Loyihalar

- Muayyan muammo yoki taklif bo'yicha tayyorlanadi.

- Ish rejasi, budjet va amalga oshirish bosqichlari yoritiladi.

Badiiy va publitsistik yozma ishlar

Bular adabiyot va jurnalistika sohasida qo'llaniladigan yozma ishlar bo'lib, ularning asosiy maqsadi o'quvchiga ta'sir qilish va uni fikrlashga undashdir.

Hikoya va romanlar

- Adabiy-badiiy yo'nalishda yoziladi.

- Tasviriy vositalar va san'atkorona yondashuv ishlatiladi.

She'r va dramaturgiya

- She'riy shaklda yoki sahna uchun yozilgan asarlar.

- Poetika va dramatik kompozitsiya usullaridan foydalaniladi.

Maqolalar

- Publitsistik yoki ilmiy-ommabop yo'nalishda yoziladi.

- Jurnalistik manbalar va ommaviy axborot vositalari uchun tayyorlanadi.

Texnik va rasmiy hujjatlar

Bu turdagi yozma ishlar texnik, huquqiy yoki biznes sohalarida muhim rol o'ynaydi.

Yo'riqnomalar

- Mahsulot yoki xizmatdan foydalanish bo'yicha ko'rsatmalar beradi.

- Oddiy va tushunarli tilda yozilishi lozim.

Shartnomalar

- Ikkita yoki undan ortiq tomon o'rtasidagi kelishuvni rasmiylashtiradi.

- Yuridik asoslar va qonunchilik talablariga javob berishi kerak.

Biznes-rejalar

- Korxona yoki startapning rivojlanish strategiyasini belgilaydi.

- Moliya, marketing va boshqaruv rejalari bo'yicha tuziladi.

Yozma ishlarning har biri o'ziga xos talab va xususiyatlarga ega. Ular quyidagi asosiy maqsadlar uchun qo'llaniladi:

- Ilmiy-tadqiqot (maqola, monografiya)

- Ta'lim (kurs ishi, diplom ishi, referat)

- Baholash (insho, test, esse)

- Amaliy faoliyat (hisobot, loyiha, protokol)

- Badiiy ijod (hikoya, she'r, maqola)

- Rasmiy hujjatlar (shartnoma, biznes-reja, yo'riqnoma)

Xulosa

Yozma ishlarning turlarini to'g'ri tanlash va ularni baholash mezonlarini takomillashtirish ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, quyidagi takliflar ilgari suriladi:

O'qituvchilar uchun yozma ishlarning baholash mezonlari bo'yicha aniq tavsiyalar ishlab chiqish.

O'quvchilarni ilmiy maqolalar yozishga tayyorlash uchun maxsus treninglar tashkil qilish.

Zamonaviy texnologiyalardan foydalanib, yozma ishlarni avtomatlashtirilgan tarzda baholash tizimini joriy etish.

Ushbu maqola yozma ishlarning ta'limdagi o'rni va ularning takomillashtirish imkoniyatlarini yoritib beradi. Yozma ishlarning samaradorligini oshirish uchun ularning aniq mezonlar asosida baholanishi va ijodiy yondashuvga tayanishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar.

1. O.Madayev, A.Sobirov, Z.Xolmanova, Sh.Toshmirzayeva, G.Ziyodullayeva, M.Shamsiyeva. YOZMA ISH TURLARI: INSHO, BAYON, DIKTANT. Toshkent. "Turon Zamin ziyo" – 2017.
2. Shayxislamov N. O.,quvchilarning yozma savodxonligini oshirishda yozma ishlarning o'rni. SCIENTIFIC PROGRESS 2021.
3. Abdullaev Y. On the use of words. Collection "Issues of improving the teaching of Uzbek language and literature at school." - T .: O'zPFITI, 1982. - pp. 3-10. Abdullaev Y. On the visual-effective means of language. Collection "Problems of teaching the Uzbek language". - Toshkent, 1979. - pp. 3-10.
4. Diktantlar to'plami. Toshkent – 2018.
5. Nurmonov A. Hozirgi o'zbek adabiy tili.-T. "Ilmi ziyo». 2010.